

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibus Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1612

3 Quot sind species contractum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14014

qui deponit, vel commodat, vel tradit pignus, minime obligatur. Respondeo, dubitandum non esse, quin in hisce contractibus utriusque obligatio existat, videlicet inter dantem, & accipientem. De accipiente, id pater manifeste. Sed is etiam qui dat, accipienti obligatur: nam si mutuum, vel commodatum dederis eo ipso te obligasti ad non repetendum ante tempus, vel ante usum finitum, ad quem tu rem commodasti. Item tenetis de dolo, & lata culpa; veluti si nummos reprobos, diminutos, vel adulterinos mutuos dedisti, vel vasa vitiosa commodasti. Insuper si deposuisti rem apud Titium, debes impensas solvere, quas Titius fecit in re deposita. Si deposuisti ferum forem, vel equum calcitrosium, tenetis Titio de dolo, & lata culpa. Si rem loco pignoris creditori tradidisti, & is impensas in pignore fecerit, repetet eas iure a te: tenetis quoque illi de dolo, & lata culpa.

Quot modis contractus diuidantur.

CAPVT II.

CONTRACTVS multipliciter diuidi solent. Primo alij dicuntur nominati, alij innominati. In *l. Matricula. ff. de Prescrip. verb.* Quatuor contractus innominati vocantur, hi nempe, Do, vt des; Do, vt facias; Facio, vt facias; Facio, vt des; Ceteri contractus, Nominati appellantur. Porro quatuor illi contractus innominati sunt, quia speciale non habent, quo vocentur, sed nomine generis appellantur. Nam v. g. Do, vt des, genus est, ita, vt comprehendat, & emptum, & venditum, locatum & conductum, qui sunt contractus nominati. Venditor enim dat rem, & emptor tradit pretium. Locator idem dat rem, & conductor soluit mercedem. Contractus igitur innominati nomen generis habent, & tanquam genera continent contractus nominatos, & ideo innominati dicuntur: res enim, aut personae, non à communi, sed à speciali, & proprio nomine vocantur: speciale vero nomen habent contractus nominati.

Secundo diuiduntur contractus nominati: Alij enim sunt bonae fidei; alij stricti iuris. Bonae fidei contractus dicuntur, quia in eis bona fides spectatur, & agitur ex aequo, & bono, quatenus aliquid est restituendum, reficiendum, compensandum. *Instit. de Actionibus. §. in bonae fidei.* Stricti iuris dicuntur, quia in eis agitur ex rigore Legis, & iuris scripti; vel ex rigore pactiois, siue conventionis factae inter eos, qui contraxerunt. Porro in *Instit. de Actionibus. §. Actionum, & in Glossa, cap. Cum venerabilis; de Exceptionibus* Contractus bonae fidei recensentur hi, qui sequuntur. Depositum, Emptum, Commodatum, Locatum, Mandatum, Societas, Pignus, Permutatio. Stricti vero iuris numerantur sequentes: Mutuum, Stipulatio, Arbitrium. Numerat autem *ibi Iulianus Imperator* inter contractus bonae fidei, Negotia gesta, Tutelam, Curam, Petitionem Hereditatis, Actionem de Praescriptis verbis, familiae erciscundae, communis diuidendis; quia Actiones, non contractus diuisi in actiones bonae fidei, & stricti iuris.

Tertio, diuiduntur contractus nominati in quatuor membra. Alij nimirum perficiuntur re, Alij consensu, Alij verbis, Alij literis, siue scripto; *Instit. de obligationi. §. vlt. & Instit. Quibus modis re contrahatur obligatio.* Qui perficiuntur re, sunt quinque: Mutuum, Commodatum, Precarium, Depositum, Pignus: Quibus potest addi Permutatio, quae non nisi rei traditione completur. *l. i. ff. de Rerum permutat.* Donatio idem, iuxta illorum sententiam, qui putant, contractum esse actum inter duos pluresque, qui consensu ipsorum obligationem vel vtraque ex parte, vel ex vna tantum producat. Nam donatio vno modo fit, Traditione, altero tantum pacto, & simplici

promissione, quae consensu consistit, vt suo loco dicam. Sed tunc potius est promissio futurae donationis, quam donatio.

Contractus qui consensu complentur, sunt quatuor, Emptum, Locatum, Societas, Mandatum: verbis vero perficiuntur stipulatio, & fideiussoris obligatio. *Instit. de verb. obligat.* Literis contrahitur, quando praeter consensum, requiritur etiam, vt in scriptum redigatur contractus, vel ob legis decretum, vel ob conventionem contrahentium. Dicitur contrahi res; quia contractus non nisi rei traditione perficitur: consensu vero contrahitur, non quia solo meatus consensu compleatur contractus, sed quia siue certa, & praescripta verborum forma, ex ipso consensu quibuslibet verbis, signis, vel nutibus expresso contrahitur, nec opus est vlla traditione rei, vel scriptura, vel praesentia eius, qui cum agimus. *Instit. de obligat. ex consensu.* Verbis vero dicitur contractus expleri; in quo requiritur certa formula verborum. Literis perficitur contractus, qui praeter consensum contrahentium scripturam requirit.

Quarto, diuiduntur contractus nominati in eos, qui gratuito, & liberaliter fiunt, & in eos, qui non gratuito fiunt. Illi dicuntur vulgo fieri titulo gratuito, hi vero, titulo oneroso. Prioris generis sunt Mutuum, Commodatum, Precarium, Depositum, Mandatum, Obligatio fideiussoris. Posterioris generis sunt, qui fiunt pretio, vel mercede, vel re alia qualibet tradita, vel tradenda, veluti Emptum, Locatum, Societas, Permutatio, Datio dotis.

Quinto, Contractus nominati alij sunt, per quos dominium rei transfertur; ceteri generis sunt Mutuum, Emptum, Permutatio, Donatio; Alij, per quos transfertur tantum usus rei, veluti Commodatum, Locatum, Precarium; Alij, per quos nec dominium, nec usus transfertur, vt depositum, pignus.

Sexto, Contractus diuiduntur: nam alij sunt gratia accipientis tantum, vt Mutuum, Commodatum, Precarium; Alij, gratia solum dantis; vt Depositum, & Mandatum. Alij, gratia vtriusque dantis, & accipientis, vt Emptio, Locatio, Permutatio, Pignus, Societas. Aliquando vero, Commodatum, Mandatum, Depositum, sunt gratia dantis, & accipientis, vt *ibi* in locis ostendam.

Septimo, Contractus diuiduntur: nam alij per se, & propter se seorsum ab alijs contractibus seorsum, & separati consistunt, vt Emptio, Locatio, & alij huiusmodi. Alij vero semper cum alijs contractibus coniunguntur, quia ad alios contractus semper accedunt, vt fideiussoris obligatio, & pignus. Alij sunt, qui interdum cum alijs coniunguntur, interdum vero sunt per se ab alijs seorsum, vt Societas; & quae vulgo dicitur assicuratio; hoc est periculi susceptio.

Quot sint species contractuum.

CAPVT III.

PRIMO quaeritur, An contractuum species ad certum quendam, ac determinatum numerum reduci, ac reuocari queant? Sciendum est quosdam Auctores contractuum species adeo multiplicare, vt ad triginta vsque illas extendant, & trahant. Ita *Contractus de Contractibus, quae st. 17.* numerat enim ille contractus nominatos, & reponit inter contractus eos, qui quasi contractus dicuntur, sed profecto sine ratione. Alij vero, è contrario, ad paucissima genera contractuum, ad septem nempe duntaxat, redigunt, ac contrahunt: quemadmodum *Sotus, lib. 6. de Iustitia, quae st. 2. art. 1.* immetitò sanè reijciens à numero contractuum, mutuum, depositum, pignus, contra Leges, & Iura; & absque ratione praetermittens societatem, mandatum, fideiussorem, feudum. *S. Antoninus, par. 3. tit. 8. cap. 2. enumerat*

merat duodecim species, donationem, inquam, permutationem, cambium, emptionem, venditionem, mutuum, commodatum, Accommodationem, quæ est commodatum reciprocum, locatum, conductum, pignus, hypothecam. Secus vero in 4. sententiarum, dist. 15. quæst. 2. art. 2. quinque tantum species constituit; permutationem, emptionem, mutuum, commodatum reciprocum, locationem. Gerson; teste Conrado, loco citato, refert octo genera contractuum; Donationem, Permutationem, Emptionem, Mutuum, Commodatum, Locationem, Emphyteusim, Pignus. Hæc autem tanta contractuum varietas, & diuisio inde profecta est, quia quidam contractus innominatos, cum nominatis enumerant. Alij vero excludunt.

Rursum, quidam contractus, in quibus ex vna tantum parte obligatio est, inter species contractuum, reponunt, cuiusmodi sunt, Donatio, Pollicitatio, & Sepulchrum. Alij vero à numero contractuum rejiciunt; quia eos solum volunt esse contractus, ex quibus reciproca obligatio gignitur. Quidam insuper species contractuum duntaxat recensent, qui per se solum ab alijs separati consistunt, ac proinde excipiunt eos contractus, qui semper ad alios accedunt. Præterea sunt qui tanquam contractus distinctos constituant eos, qui sibi inuicem respondent, & ad se vicissim referuntur: vt sunt emptio, & venditio, locatio, & conductio. Ita, vt quatuor contractus esse dicantur. Alij vero, duos tantum esse contractus eiusmodi affirmant, quamvis quatuor nominibus vocentur. Sunt denique alij, qui inter contractus collocent etiam eos, qui non contractus, sed quasi contractus sunt, cuiusmodi est transactio, acceptilatio, compromissum, tutela, cura, negotia gesta.

His positus, vt Contractus methodo, & arte, numerentur, & tradantur, dicendum videtur. Primo, quatuor esse contractus innominatos. Do, vt des: Do, vt facias: Facio, vt facias: Facio, vt des, qui sunt velut genera quædam contractuum nominatorum.

Secundo, iuxta aliquorum sententiam quatuor, aut secundum alios sex sunt contractus, qui rei traditione complentur, mutuum, scilicet, commodatum, precarium, depositum, pignus, permutatio.

Tertio, quatuor sunt contractus, qui consensu perficiuntur; Emptum, Locatum, Societas, Mandatum.

Quarto, quatuor sunt contractus, qui ad alios nominatos rediguntur, vt censuales contractus, cambium, emphyteusis, feudum. Nam censuales contractus, est quædam venditionis species. Cambium, est quædam vnius pecunie cum alia pecunia permutatio. Emphyteusis, & feudum, sunt quædam rei in longum, vel in perpetuum tempus locationes.

Quinto, quatuor sunt contractus dubij apud Auctores, quia cum in illis, vel ex vna tantum parte existat obligatio, vel sit contractus, & obligationis dissolutio, Scriptores aliquando quidem contractus appellant, aliquando à contractibus repellunt. Hi autem sunt stipulatio, donatio, pollicitatio, transactio. Ego vero in hæc libris contractum accipiam, vt est actus inter duos, vel plures, qui ex eorū consensu obligationem, vel reciprocam, vel non reciprocam producit. Vnde tres sunt contractus, in quibus ex vna tantum parte existit obligatio; vt donatio, stipulatio, pollicitatio, siue promissio, & vnus, qui potius est obligationis solutio, & liberatio ex consensu eorum, qui antea contraxerant, videlicet transactio.

Sexto, sex sunt alij contractus, quorum aliqui in tractatione contractuum non numerantur; Alij vero inter contractus à quibusdam reponuntur, ab alijs vero non item. Hi sunt, fideiusoris obligatio, ea item, quæ merito dici potest, periculi susceptio, & vulgo dicitur assicuratio, sponso, ludus, sponsalia, matrimonium: quorum vltima duo; quia non sunt rerum contractus, sed personarum, ideo inter contractus reponi minimè conueniunt. Cætera vero; quia, vel cum alijs contractibus coniunguntur, vel ad contractus nominatos, vel inno-

minatos reducuntur, prætermittuntur à multis.

Vltimo, præter has contractuum species, sunt & alia, quæ communiter, quasi contractus vocantur, quamvis eorum aliquæ Contractus etiam soleant appellari, cuiusmodi est acceptilatio, compromissum, arbitrium, tutela, cura, negotia gesta. Ego vero, hæc omnia, & alia id genus, non contractus, sed quasi contractus appello; de quibus etiam breuiter tractabo.

Secundo queritur, Quomodo contractus à quasi contractibus distinguantur? Respondeo, contractum, siue ex vna parte tantum, siue ex vtraque hinc, & inde obligationem pariat, requirere consensum eorum, qui contrahunt: at vero quasi contractus, siue ex vna parte, siue hinc, & inde obligationem producat, talem consensum non requirit, sed sit sine consensu alterius: Ita, vt quasi contractus fiat nobis inscius, vel etiam inuitus. Sit exemplum: Caius gerit vtiliter negotia Titij absentis, & ignorantis, cum eo quasi contraxisse videtur, & tamen inscio Titio. Item officio Iudicis, Titius cogitur suscipere tutelam, vel curam Seij, ideo cum Seio, quasi contrahit; quia inuitus compellitur curarum huiusmodi onus suscipere, ac sustinere. Quod si reciprocam obligationem gignat, potius est contractus dissolutio, quam contractus. Verbi gratia. Quamvis in transactione, compromisso, & alijs huiusmodi actionibus, sit obligatio ex vtraque parte, non tamen contractus, sed quasi contractus dicuntur, quia sunt contractuum præteritorum, & obligationum solutiones. Transactio enim est de re dubia, & lite incerta, & nondum finita, pactio, non gratis, sed aliquo dato, vel recento, vel promisso. *l. 1. ff. de Transactionibus, & l. Transactio. C. eodem tit. cap. Super eo. eodem titulo.* Per transactionem igitur lis dirimitur, & debitum dubium, & incertum dissoluitur: ac proinde non contrahitur, sed potius contractus præteritus finitur. Sic etiam acceptilatio, non est contractus; sed potius contractus, siue obligationis, & debiti solutio, vt constat, ex *l. 1. ff. de Acceptilationibus, & Institut. Quibus modis tollitur obligatio, & litem per acceptilationem.* Idem Iuris est de compromisso, & Arbitrio.

Qua ex culpa quis in contractibus teneatur.

CAPVT IV.

SCIENTIUM est in contractibus spectanda esse tria; Dolus, Culpa, & Casus fortuitus. Dolus, est caliditas, fallacia, machinatio ad circumueniendum, vel decipiendum aliquem adhibita. *l. 1. ff. de Dolo.* Culpa est, imprudentia, vel inscitia, qua quis ignorat, quod scire deberet. Est itidem negligentia, qua quis non prouidet, aut non cauet; aut non facit, quod alioqui prouidere, cauere, vel facere deberet.

Differt culpa à Dolo, quod Dolus est ex animo, & voluntate nocendi: Culpa vero est, vel cum scientia quidem, sed sine voluntate lædendi, vel sine scientia, & proposito lædendi.

Casus fortuitus est inopinatus rei euentus, qui hominum prouidentia cauere, aut præuideri non potest, vt mortes seruatorum absque vlla culpa, latronum, vel hostium incurfus, piratarum insidie, ruina, tumultus, naufragium, fuga seruorum, qui custodiri non solent. *Hæc omnia habentur ex l. in rebus commodatis. §. 1. ff. commodati.*

Porro culpa, in Iure Ciuili triplex dicitur, Lata, Leuis, & leuissima. Lata culpam ius appellat, non intelligete, vel non nosse, quod omnes intelligunt, vel nouerunt. *l. Lata. ff. de Verbo significat.* Sic etiam lata culpa est, non facere, vel non prouidere, vel non cauere, quod omnes faciunt, vel prouident, vel cauent. v. g. Depositum apud te librum, tu reliquisti eum in domo tua foribus aperis, super scammum, quem Titius surripuit: Lata culpa fuit in re; quia